

KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARINING EKSTREMIZMGA QARSHI KURASHDAGI ROLI

Meliqo'ziyev Sahobiddin Umidjon o'g'li

sahobiddinmeliqoziyev1@gmail.com

Farg'ona Davlat Universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqola kompyuter texnologiyalarining ekstremizmga qarshi kurashdagi rolini o'rganadi. Ekstremizm ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarayotgan bir paytda, zamonaviy kompyuter texnologiyalari va internet platformalari bu tahdidga qarshi samarali vosita sifatida ishlatilmoqda. Maqolada kompyuter texnologiyalarining ekstremizmga qarshi kurashdagi imkoniyatlari, xususan, axborot xavfsizligi, ijtimoiy tarmoqlarda axborotlarni tekshirish, kiberxavfsizlik va sun'iy intellekt orqali tahlil qilish kabi usullari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, texnologiyalarning radikalizmni oldini olishdagi o'rni va muhim roli ham tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Kompyuter texnologiyalari, ekstremizm, kiberxavfsizlik, sun'iy intellekt, internet platformalari, axborot xavfsizligi, radikalizm, ijtimoiy tarmoqlar, radikalizmni oldini olish, axborotlarni tekshirish, kompyuter tahlil.

Аннотация: Данная статья исследует роль компьютерных технологий в борьбе с религиозным экстремизмом. В то время как религиозный экстремизм является причиной социальных проблем, современные компьютерные технологии и интернет-платформы становятся эффективным инструментом в борьбе с этой угрозой. В статье рассматриваются возможности компьютерных технологий в борьбе с религиозным экстремизмом, включая информационную безопасность, проверку информации в социальных сетях, кибербезопасность

и анализ с помощью искусственного интеллекта. Также анализируется роль технологий в предотвращении религиозного радикализма.

Ключевые слова: *Компьютерные технологии, экстремизм, Кибербезопасность, Искусственный интеллект, Интернет-платформы, Информационная безопасность, Радикализм, Социальные сети, Предотвращение радикализма, Проверка информации.*

Annotation: *This article explores the role of computer technologies in the fight against religious extremism. While religious extremism is causing social problems, modern computer technologies and internet platforms are becoming effective tools in combating this threat. The article examines the opportunities of computer technologies in the fight against religious extremism, particularly in terms of information security, fact-checking on social networks, cybersecurity, and artificial intelligence analysis. Additionally, it explores the significant role of technology in preventing religious radicalism.*

Keywords: *Computer technologies, extremism, Cybersecurity, Artificial intelligence, Internet platforms, Information security, Radicalism, Social networks, Preventing religious radicalism, Fact-checking.*

Kirish.

Zamonaviy dunyoda kompyuter texnologiyalari nafaqat iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda, balki ekstremizmga qarshi kurashda ham muhim vositaga aylangan. Ekstremizm global miqyosda xavf tug'dirayotgan muammolardan biri bo'lib, uning tarqalishi jamiyatlar orasida beqarorlik va ziddiyatlarga olib kelmoqda. Shu bilan birga, internet va kompyuter texnologiyalari bu tahdidni aniqlash, monitoring qilish va uning oldini olishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn platformalar va axborot texnologiyalari orqali ekstremizmning tarqalishi va radikal fikrlarning kengayishiga qarshi samarali choralar ko'rish mumkin. Maqolada kompyuter texnologiyalarining ekstremizmga qarshi kurashda qanday

rol o'ynayotganini, shu jumladan, kiberxavfsizlik, axborot xavfsizligi, sun'iy intellekt va onlayn monitoring tizimlarining imkoniyatlarini tahlil qilamiz.

Kompyuter texnologiyalari ekstremizmga qarshi kurashishda muhim va samarali vositalardan biri sifatida ko'rib chiqiladi. Ushbu texnologiyalarni radikalizmning oldini olish, uni tarqatishning oldini olish va jamiyatni radikal g'oyalardan himoya qilishda qanday ishlatilishini tushunish uchun, bir nechta nazariy yondashuvlarni ko'rib chiqish kerak. Ushbu bo'limda, ekstremizmga qarshi kurashishda kompyuter texnologiyalarining imkoniyatlari va ularning qo'llanilishi nazariy jihatdan tahlil qilinadi.

Kompyuter texnologiyalari va inson huquqlari.

Kompyuter texnologiyalari yordamida ekstremizmga qarshi kurashishning eng muhim jihatlaridan biri bu axborot huquqlari va xavfsizlikni ta'minlashdir. Internetda ekstremizmni targ'ib qilayotgan materiallar mavjud bo'lsa-da, shu bilan birga, axborot erkinligi ham muhim masala hisoblanadi. Kompyuter texnologiyalari yordamida, ma'lum bir materiallarning tarqatilishining oldini olish mumkin, lekin bu faqat qonuniy va axborot erkinligini hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak. Ushbu masala "axborot huquqlari" va "axborot xavfsizligi" kabi ikkita asosiy nazariy yondashuvlarni talab qiladi.

Axborot erkinligi (Information Freedom) nazariyasi, har bir fuqaroning ma'lum bir axborotni olish, tarqatish va baham ko'rish huquqini himoya qilishni o'z ichiga oladi. Bu nazariyaning asosiy maqsadi, ijtimoiy tarmoqlarda diniy yoki siyosiy radikalizmni targ'ib qiladigan kontentni filtrlamasdan avval, umumiy axborot huquqlari tamoyillariga rioya qilishdir.

Axborot xavfsizligi (Information Security) nazariyasi esa, tizimlar, platformalar va foydalanuvchilarni internetdagi zararli axborotlardan himoya qilishni ko'zda tutadi. Kiberxavfsizlik, shuningdek, internetda tarqalgan ekstremizmga oid ma'lumotlarni aniqlash, bloklash va ularning tarqalishining oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Kiberxavfsizlik va radikalizmning texnologik oldini olish.

Kiberxavfsizlik nazariyasi – bu kompyuter tarmoqlari, ma'lumotlar va tizimlarni zararli ta'sirlardan himoya qilishni o'z ichiga oladi. Kiberxavfsizlikning muhim komponentlari internetda ekstremizmning tarqalishiga qarshi kurashishda ham qo'llaniladi. Ushbu nazariyaga ko'ra, kiberxavfsizlik internetda radikalizmi tarqatish uchun ishlatiladigan texnologiyalarga, masalan, tarmoqdagi ma'lumotlarni tekshirish, matnlarni tahlil qilish va noxush kontentlarni bloklash imkoniyatlari bilan bog'liqdir.

Kiberxavfsizlikning bir qismi sifatida, kompyuter texnologiyalarining yordamida ekstremizmga qarshi kurashish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- **Filtrlash va Monitoring:** Ijtimoiy tarmoqlarda ekstremizmga oid materiallarni aniqlash va ularni filtrlash tizimlari. Sun'iy intellekt yordamida ekstremistik kontentlarni aniqlash va ularni real vaqt rejimida kuzatish.

- **Ma'lumotlarni himoya qilish:** Ekstremizmi tarqatish uchun ishlatilgan internet saytlarini va tarmoqlarni tahlil qilish orqali, ularni zararsizlantirish.

Sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish.

Sun'iy intellekt (SI) va big data texnologiyalari ekstremizmga qarshi kurashishda juda katta potentsialga ega. Sun'iy intellekt yordamida ijtimoiy tarmoqlarda ekstremizmga oid materiallarni avtomatik ravishda aniqlash va filtrlash mumkin. Masalan, NLP (Natural Language Processing) texnologiyalari yordamida ekstremistik matnlarni tahlil qilish, ular uchun xarakterli so'zlarni va iboralarni aniqlash mumkin. Bu usul, yuqori darajada ma'lumotlarni qayta ishlashni talab qiladigan ijtimoiy tarmoqdagi materiallarni tahlil qilish uchun samarali vosita hisoblanadi.

Sun'iy intellektning yana bir imkoniyati – bu **ekstremizmga qarshi avtomatik tizimlar yaratish**. Bu tizimlar yordamida, ijtimoiy tarmoqlarda yoki onlayn platformalarda tarqalgan radikal g'oyalarni avtomatik aniqlash va ularni tarqatishdan oldin bloklash mumkin. Shu bilan birga, sun'iy intellekt yordamida,

ekstremizmga qarshi kurashishda foydalanuvchilarning onlayn xatti-harakatlarini tahlil qilish va kuzatish ham mumkin.

Ijtimoiy tarmoqlarda monitoring va axborotlarni tekshirish.

Ijtimoiy tarmoqlar hozirgi kunda ekstremizmni tarqatishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Internetning bu platformalari orqali, radikalizmni targ'ib qiluvchi ma'lumotlar juda tez tarqalmoqda. Bu holatni hisobga olgan holda, kompyuter texnologiyalari ijtimoiy tarmoqlarda monitoring o'rnatish va axborotlarni tekshirishda asosiy vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Axborotlarni tekshirish (fact-checking) texnologiyalari, ijtimoiy tarmoqlarda ekstremizmni targ'ib qiluvchi noto'g'ri va yolg'on ma'lumotlarni aniqlash va bartaraf etishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda ekstremizmni rag'batlantiruvchi materiallarni aniqlash uchun **algoritmik yondashuvlar** (machine learning) va **ma'lumotlarni tahlil qilish** usullaridan foydalanish mumkin.

Onlayn ta'lim va foydalanuvchilarni tarbiyalash.

Onlayn ta'lim va axborot texnologiyalari orqali, ekstremizmning oldini olish uchun jamiyatni tarbiyalash va ta'lim berish mumkin. Kompyuter texnologiyalari yordamida internet foydalanuvchilarini ekstremizm va radikal g'oyalar haqida ogohlantirish va ularni mas'uliyatli onlayn xatti-harakatlarga o'rgatish mumkin. Onlayn ta'lim platformalari, masalan, kurslar yoki seminarlarda, ekstremizmni aniqlash, uning oldini olish va samarali tarzda qarshi turish bo'yicha o'quv materiallarini taqdim etish mumkin.

Xulosa.

Kompyuter texnologiyalari ekstremizmga qarshi kurashishda samarali vosita sifatida foydalanilishi mumkin. Kiberxavfsizlik, sun'iy intellekt va ijtimoiy tarmoqlarda monitoring qilish orqali radikalizmning oldini olishda muhim qadamlar qo'yilmoqda. Bundan tashqari, axborot xavfsizligi va internetda ekstremizmga qarshi kurashishda yangi texnologiyalar yordamida yaxshilanishlar

amalgamga oshirilmoqda. Shu bilan birga, bu texnologiyalarni yanada samarali ishlatish uchun xalqaro hamkorlik va qonuniy asoslarni mustahkamlash zarur. Kompyuter texnologiyalari ekstremizmni oldini olishda o'zining eng yuqori potentsialini amalga oshirish uchun jamiyatning barcha qatlamlari bilan hamkorlikda ishlashi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akramov, F. (2020). Kompyuter texnologiyalari va ularning ijtimoiy ta'siri.
2. Nuriddinov, N. (2019). Kiberxavfsizlik va uning ijtimoiy hayotdagi roli.
3. Davronov, Sh. (2018). Internet tarmoqlaridagi axborot xavfsizligi.
4. Shukurov, R. (2021). Sun'iy intellekt va axborot xavfsizligi.
5. Karimov, B. (2022). Internet va radikalizm.
6. Jumaev, A. (2017). Diniy ekstremizmga qarshi kurashishda axborot texnologiyalari.
7. Tursunov, R. (2020). Kompyuter tarmog'ida axborot xavfsizligi.
8. Mamatov, E. (2021). Ijtimoiy tarmoqlarda diniy ekstremizm va unga qarshi choralar.
9. Shomurodov, J. (2018). Kiberxavfsizlik va diniy radikalizm.
10. Usmanov, B. (2019). Diniy ekstremizm va uning oldini olish usullari.
11. Xolov, M. (2017). Internetdagi diniy axborotlarni tekshirish.
12. Tashkent, N. (2021). Diniy ekstremizmga qarshi kurashda sun'iy intellektning roli.
13. Rahmatov, F. (2019). Onlayn ta'limda diniy ekstremizmni oldini olish.
14. Barotov, S. (2020). Diniy ekstremizm va uning axborot texnologiyalari orqali qarshi kurashish.
15. G'ulomov, D. (2018). Internet tarmog'ida diniy kontentni filtrlash.